

TÜRK KAMU
YÖNETİMİNDE
YOLSUZLUK

TÜRKİYE KAMU-SEN
ARAŞTIRMA GELİŞTİRME MERKEZİ

YOLSUZLUK

Herhangi bir kurumun görevlerini tam ve doğru olarak yerine getirebilmesi ancak karar alma ve alınan kararların uygulanması aşamasında gerek karar alıcıların gerekse uygulayıcıların maddi yada manevi kişisel bir çıkar düşünmeden, yalnızca hedefe yönelik ve tarafsız hareket etmesine bağlıdır. Bu bağlamda, kamu sektöründeki yolsuzluk, politikacılar ve/veya kamu görevlileri, uygunsuz ve yasal olmayan bir şekilde kendilerini zenginleştirdiklerinde veya kendilerine emanet edilen kamusal iktidarı kötüye kullanarak, bu amaca yaklaşmaya çalıştıklarında ortaya çıkmaktadır.¹

Çürüme ya da diğer adıyla yolsuzluk, her ne kadar son yıllarda sıkça gündeme gelse de aslında oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Tüm dünya edebiyatında, öteden beri yolsuzluğu eleştiren hikayeler yazıla gelmiştir. Büyük Divan şairi Fuzuli'nin "selam verdim, rüşvet değildir diye almadı" şeklindeki veciz ifadesi bizde de yolsuzluk olgusunun ne denli geçmişi olduğunu açık bir göstergesidir. Son yıllarda Türkiye'de yolsuzluklarla ilgili önemli söylentiler ve başbakanların bilgisine başvuru ve bakanlara kadar uzanan soruşturmalar, Yargıtay üyelerine kadar uzanan rüşvet ve yolsuzluk illetin ne denli ciddi boyutlara ulaştığını ortaya koymaktadır. Yaşanan gelişmeler çürümenin yalnızca alt yetki gruplarında değil, en üst düzey yönetim kademelerine kadar ilerlediğini göstermektedir. Ülkemizin geleceğini karartan asıl sorun da rüşvet ve yolsuzluğun üst düzey bürokratlar, yargı üyeleri ve siyasilere kadar ulaşan bu akıl almaz boyutudur.

Yolsuzluklar sadece ülkemizin değil, bir çok ülkenin karşı karşıya bulunduğu sorunlardan birisi haline gelmiştir. Dünyada rüşvet ve yolsuzluk olaylarının artması üzerine, yolsuzlukları araştırmak ve ölçmek amacı ile Uluslararası Şeffaflık Kurumu adlı bir örgüt kuruldu. Ancak son yıllarda ülkemizdeki yolsuzluk ve rüşvetin boyutu ve maddi tutarı herhalde dünyanın bir başka ülkesinde ulaşamayacak değerlere yükselmiştir.

Ülkemiz bir yandan yaşadığı ekonomik krizi ve istikrar sorunlarını çözmeye çalışırken, diğer yandan da hiç de yeni olmayan fakat yargıya intikal eden olay sayısı ve sıklığı dikkate alındığında, bugün ciddi boyutlara ulaştığı anlaşılan yolsuzluk sorunu ile karşı karşıyadır.²

Yolsuzluk incelenirken sadece devletin içindekileri görmek, konunun bir diğer muhatabı olan devletin dışındakileri gözardı etmek anlamına gelecektir. Bu doğrultuda yolsuzluğun iki şekilde tanımlanması mümkündür. İlki devletin dışındaki kişilerin kendi çıkarlarına doğrudan katkıda bulunacak şekilde, mevcut yasalardan yada politikalarından kaçınmak suretiyle veya mevcut yasaların yada politikaların değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması suretiyle, bu işlemi yapanlara belli bir kaynak aktarmaları şeklindedir. İkincisi ise devletin içindeki kişilerin, kendi mevkilerini kullanarak, kendilerine ve yakın dostlarına, doğrudan veya dolaylı

¹ (Rose-Ackerman, 1997)

² (Doç. Dr Mircan Y.Tokatlıoğlu-Ekonomik Boyutuyla Yolsuzluk Olgusu ve Yolsuzluk Mücadele)

olarak çıkar sağlamak ve bu doğrultuda bazı yasa ve politikaları yürürlüğe koymak veya yürürlükten kaldırmak suretiyle yapılmaktadır.

Bu döngü ülkemiz açısından ele alındığında öylesine iç içe girmiştir ki, bazı durumlarda her iki yolsuzluk şeklini de bir arada görmek mümkündür.

Neresinden bakılırsa bakılsın yolsuzluğun içinde ahlaksızlık, kanunsuzluk ve suistimal unsurları bir arada bulunmaktadır. 1980'li yıllardan sonra dünyada meydana gelen sosyal ve ekonomik değişimler, toplumların ahlak ve servet anlayışlarını da derinden etkilemiştir. Özellikle son 10 yılda Türkiye'de meydana gelen toplumsal değişim, insan ihtiyaçlarını sonsuza doğru geliştirirken; ahlak, kanunlara uyma ve toplum çıkarlarını kişisel çıkarların üstünde tutma eğilimlerinin aşınmaya uğramasına yol açmıştır. Artan ihtiyaçları karşılamak yolunda, mevki ve servet edinimi için her türlü hilenin, birey nezdinde mübah görüldüğü bir kişilik yapılanması oluşturulmuştur.

Kanımcıca, tüm dünya ile birlikte ülkemizde de akıl almaz boyutlara ulaşan yolsuzluğun altında yatan temel etken, toplumların ahlaki yapılarında ortaya çıkan dejenerasyondur. Araştırmacılar her ne kadar yolsuzluğun nedenlerini, ülkelerin benimsediği ekonomik modellere, piyasa şartlarına, kanunlara, bürokrasiye ve ekonomik gelişmişliğe dayandırsa da ahlaki ve manevi açıdan zaafllara uğramış toplumlarda yolsuzluk fazlasıyla görülmektedir.

Elbette diğer etkenler de toplumlarda yolsuzluğun gelişmesi için önemlidir. Ancak yapılan araştırmalar yolsuzluğun nedenlerini ahlaksızlığın dışında kesin olarak bir temele dayandıramamaktadır.

Bu bağlamda, ahlaki ve manevi zaafiyet, yolsuzluğu doğuran etken olmakla birlikte, diğer şartlar da toplum içinde yolsuzluğu besleyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır diyebiliriz.

Gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere, birçok devletin ekonomik yaşama müdahalesi, çok sayıda yasal düzenleme ve kurallar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu mevzuat ve kuralların vatandaş açısından karmaşıklığı bürokratlara büyük bir güç vermekte ve yolsuzluğa fırsat yaratmaktadır.³

Vergi uygulamaları ve teşvikleri yolsuzluğa yol açabilecek boyutlar taşıyabilir. Özellikle de vergiler veya özel düzenlemelerin uygulanması yada bir kamu hizmetinin sağlanması için kamu görevlilerinin direkt sorumluluğunun olduğu, özel ve kamu sektörünün birbirini etkilediği durumlarda yolsuzluğun ortaya çıkması çok daha büyük olasılık taşımaktadır.⁴

Yolsuzluğun olması için bir kamu görevlisi, keyfi bir iktidar, bu kamu görevlisi tarafından iktidarın kötüye kullanılması ve aynı veya nakdi bir faydanın elde

³ (Doç. Dr Mircan Y.Tokatlıoğlu-Ekonomik Boyutuyla Yolsuzluk Olgusu ve Yolsuzlukla Mücadele)

⁴ Berkman, 1994

edilmesi gereklidir. Bu durum iki genel nedenden ortaya çıkmaktadır. Birincisi, hizmetlerin sunumu sırasında kurallara uyma zorunluluğu nedeniyle yavaşlayan sistemi hızlandırmak isteği; ikincisi, hukukun zorunlu kıldığı halleri aşabilmek için kamu görevlilerinin hizmet sunmak durumunda oldukları kişilerden rüşvet almalarıdır.⁵

Türkiye’de kamusal boyutta en çok yolsuzluk yapılan alanlar kamusal istihkak ve sözleşmeler, ihracat ve ithalat izni veren lisanslar, arazilerin parsellenmesi, devlet gelirlerinin toplanması (gümrük veya vergiler), hükümet atamaları ve belediyeler olarak tespit edilmiştir.⁶

Her ne kadar bürokrasinin yoğun ve devletin etkin olduğu piyasalarda yolsuzluklarla daha sık karşılaşıldığı varsayımı genel kabul görmüş bir fikir olsa da devletin etkin olduğu İskandinav ülkeleri ve Kanada’nın yolsuzluğun en düşük seviyede seyrettiği ülkeler olması, önemli olanın kanunlar değil kanunları ve bürokrasiyi uygulayan kişiler olduğu gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Buna karşın gelişmekte olan ülkelerde yolsuzluk üst düzeydedir. Yolsuzluğun diğer etki alanları arasında ise düzenlemeler ve yetkiler (işyeri ruhsatı almak, vergi vermek, araba alımı, emlak komisyonları), piyasa fiyatlarının altında mal ve hizmet temin etmek ve partilerin finansmanı konuları sayılabilir. Bürokrasinin kalitesi, kamu sektöründeki ücret seviyeleri, ceza sistemi, kurumsal kontrollerin etkisizliği ve yöneticilerin kötü örnek teşkil etmeleri de yolsuzluğa etki eden faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.⁷

Madalyonun öbür tarafından bakılması gereken bir hususa dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Acaba bürokrasi ve karmaşa mı yolsuzluğu çağırılmaktadır yoksa yolsuzluk kendine nüfuz alanı bulabilmek için yapay bir bürokrasi ve karmaşa ortamı mı yaratılmaktadır? Bu aşamada yolsuzluğu bir gelir kapısı olarak sahiplenmiş olan görevlilerin kanunların boşluklarından da faydalanarak bir bürokrasi yumağını kasıtlı olarak ortaya çıkardıklarını söylemek mümkündür. Aslında bugün Türkiye’de yaşanan yolsuzluğun büyüklüğü göz önüne alındığında kamusal alanda yaratılan bürokratik kaosun bir başka nedeninin de bu kaostan nemalanan bazı insanlar olduğu görülecektir.

Bunun yanında bürokrasi - medya - siyaset üçgeninde ortaya çıkan yolsuzluklar her geçen gün artmaktadır. Günümüzde medyanın siyaset üzerinde ve siyasilere duyulan sempati ve güven bağlamında ne denli önemli olduğu inkar edilemez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya patronlarının kamu ile ilişkili başka iş kollarında da faaliyet göstermeleri, medya ve siyaseti karşılıklı çıkarlar konusunda bir araya getirmektedir.

Kamusal alandaki kararların büyük çoğunluğu kamu malları hakkında olmaktadır. Hükümetlerin daha güvenilir ve daha etkin hizmet vermeleri,

---

⁵ Schleifer, 1994

⁶ Can Aktan, 1994

⁷ Doç. Dr Aziz Kutlar, Yard. Doç. Dr Fatih Doğanoglu-Türkiye’de 1980 Sonrası Yolsuzluklar,...

kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Kamusal kazanç sürecinde yolsuzluk ortaya çıktığında, vergi verenlerin ödediği vergiler gereksiz projeler için kullanılır. Yani yolsuzluk kamu mallarının maliyetlerine doğrudan etki eder ve fiyatları yukarı çeker. Mal ve hizmetlerin maliyetlerinde ve dolayısıyla fiyatlarında oluşan bu yapay artış ekonomik hayata zarar verir.

Ekonomik açıdan uygun olmayan verimsiz yatırımların desteklenmesi, ülkedeki mal ve hizmet fiyatlarını yükseltirken, kaliteyi ve standardı da düşürür. Ülkenin borçları ve bağımlılığı artar. Yüksek seviyedeki yolsuzluk, ülkelerin ekonomik büyümelerini de doğrudan ve olumsuz yönde etkiler.⁸ Kamusal hizmet ve mallara yapılan uygunsuz ödemeler, mal ve hizmet kalitesini % 30 ile % 50 arasında azaltmaktadır.⁹

İster yolsuzluğun doğurduğu bürokratik engeller, isterse bürokratik engellerden kaynaklanan yolsuzluk diyelim, ülkemizi kısıktırak yakalamış ve bir batağa doğru sürüklemekte olan yozlaşma nedeniyle her yıl vatandaşlarımızın ödediği vergiler oluk oluk birilerinin cebine akmakta ve ülkemizin kaynakları tükenmektedir.

Ülkemizde yolsuzluğun tarihine kısaca baktığımızda çok ilginç isimlere rastlamak mümkün. 1928 yılında Denizcilik Bakanı İhsan Eryavuz'un Yavuz Zırlısı'nın tamirinde yolsuzluk yaptığı iddia edilmişti. Aynı yıl Ticaret Bakanı Ali Cenani'nin, un ve zahire fiyatının artışını önlemek için verilen 500 bin liranın harcanmasında yolsuzluk yaptığı söylentileri çıkmıştı. 1947 yılında dönemin Denizcilik Bakanı Mahmut Muhtar Katırcıoğlu'nun adı kahve, tomruk, tutkal, kibrit ve kereste alımlarında yolsuzluk suçlamalarına karıştı. Yıl 1964, Ticaret Bakanı Mehmet Baydur, Bir İngiliz firmasına satışı yapılan 52 bin 500 ton arpanın satışında görevini gereği gibi yerine getirmemekle suçlandı. 1981'de eski Bayındırlık Bakanı Şerafettin Elçi'nin 1978-79 yıllarında atamalarda usulsüzlük yaptığı ve görevini kötüye kullandığı ortaya çıktı. Liste uzayıp gidiyor...

81 yıllık cumhuriyet tarihi boyunca ortaya atılan yüzlerce yolsuzluk iddiasına karşın bugüne kadar Yüce Divan'da sadece 12 eski bakan yargılandı. Söz konusu bakanlardan beşi beraat ederken, bir bakan da yol açtığı zararı ödemeye mahkum oldu. Adları yolsuzluk dosyalarında geçen onlarca eski bakan gizli hesaplaşmalar, anlaşmalar sayesinde Yüce Divan'a çıkmaktan kurtuldu. Bir zamanların ezeli düşmanları Tansu Çiller ve Mesut Yılmaz'ın, iş yolsuzluklara gelince elele verip, birbirlerini aklamaları hala akıllardadır. Yargılananlarsa elle tutulur bir şekilde cezalandırılmadı.

Mesut Yılmaz, Hüsamettin Özkan, Recep Önal, Güneş Taner, Cumhuriyet Ersümer, Zeki Çakan ve en son oylamalarla da Koray Aydın ve Yaşar Topçu'nun Yüce Divan'a sevk edilmesine karar verildi. Tansu Çiller'le giriştikleri aklama operasyonlarının ardından yeniden yolsuzluklarla gündeme gelen Mesut Yılmaz, Türkiye'nin Yüce Divan'a gönderilen ilk başbakanı olma ünvanını kazandı. Yılmaz ve Taner'e, Türkbank

---

⁸ Mauro, 1995

⁹ Wade, 1982

ihalesi sürecinde, ihalenin yapımında ve fiyat oluşumunda fesat karıştırmak suretiyle güdümlerinde bir medya düzeni kurmak için tüm organizasyonları gerçekleştirdikleri, böylece siyasi rant amaçladıkları; ayrıca Türkbank ihalesi ile doğrudan ilişkisi bulunmayan üçüncü şahıs konumundaki Kamuran Çörtük'e ihalede üstlendiği aracılık karşılığı olarak Genç TV'nin bedelsiz verilmesini sağladıkları suçlamaları yöneltildi. Yine soruşturma kurulunun raporuna göre Cumhurbaşkanlığı ve Zeki Çakan hakkında uyguladıkları yanlış ve usulsüz enerji politikaları nedeniyle kamuyu zarara uğrattıkları, görevlerini kötüye kullandıkları iddia ediliyor. Ersümer, savunmasında Soruşturma Kurulu'nu, siyasi hasım gibi davranmakla suçladı. Ersümer, savunma hakkı için gerekli bilgi ve belgelerin verilmemesinden şikâyetçi oldu.

AKP'nin yolsuzluğa karşı “toleranssız” tutumu ve eski bakanları Yüce Divan'a sevk etme konusundaki bu atılganlığı kendi tabanında ayakta alkışlanıyor olsa da eski bakanlara yargı yolunu aralayan AKP'li milletvekillerinin birçoğu dokunulmazlıklarının ardına saklanmış durumdadır. Başta Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, Kemal Unakıtan olmak üzere, pek çok AKP' linin adı yolsuzluklarla birlikte anılıyor.

Geçtiğimiz yıllarda yapılan bazı operasyonlar sonucu ortaya çıkan yolsuzlukların boyutu ise korkunç denebilecek nitelikte. İşte 2000 ve 2001 yıllarında ortaya çıkarılan bazı yolsuzluklar ve boyutu:

1- PARAŞÜT OPERASYONU

Olay: Hayali ihracat, kaçakçılık, rüşvet
Maddi boyutu: 500 trilyon TL.

2- HAYAL OPERASYONU

Olay: Hayali İhracat
Maddi boyutu: 100 trilyon TL

3- MATADOR OPERASYONU

Olay: Uyuturucu kaçakçılığı
Maddi boyutu: 500 trilyon TL

4- KASIRGA OPERASYONU (EGEBANK)

Olay: Banka yolsuzluğu
Maddi boyutu: 750 trilyon TL

5- KASIRGA OPERASYONU (SÜMERBANK)

Olay: Banka yolsuzluğu
Maddi boyutu: 750 Trilyon TL

6- KASIRGA OPERASYONU (YURT BANK)

Olay: Banka yolsuzluğu
Maddi boyutu: 400 trilyon TL

7- KASIRGA OPERASYONU (BANK EKSPRES)

Olay: Banka yolsuzluğu
Maddi boyutu: 300 trilyon TL.

8- BUFALO OPERASYONU

Olay: Et kaçakçılığı
Maddi boyutu: 500 trilyon TL

9- SİS OPERASYONU

Olay:Şeker kaçakçılığı
Maddi boyutu: 100 trilyon TL.

10- FIRTINA OPERASYONU

Olay: Akaryakıt kaçakçılığı
Maddi boyutu: 100 trilyon TL.

11- AKREP OPERASYONU

Olay: Türk Dil Kurumu'nda yolsuzluk
Maddi boyutu: 3 trilyon TL.

12- PURO OPERASYONU

Olay: Gümrük kaçakçılığı
Maddi boyutu: 100 trilyon TL.

13- SERHAT OPERASYONU

Olay:İhale yolsuzluğu
Maddi boyutu: 5 trilyon TL.

14- KARTAL OPERASYONU

Olay: Hayali ihracat ve kaçakçılık
Maddi boyutu: 11 trilyon TL.

15- BALİNA OPERASYONU

Olay: Hayali ihracat
Maddi boyutu: 100 trilyon TL.

16 - HASAT OPERASYONU

Olay:Hayali ithalat ve ihracat
Maddi boyutu: 300 trilyon lira.

17- YEŞİL VADİ OPERASYONU

Olay: Hazine arsası yolsuzluğu
Maddi boyutu: 500 trilyon TL.

18- TALAN OPERASYONU

Olay: Hazine arsası yolsuzluğu

Maddi Boyut: 750 Trilyon TL

Boşa giden yatırımlar, kalitesiz mallar, gereksiz engeller karşısında bir türlü istediği ve hak ettiği hizmeti alamayan vatandaşlarımız, en küçük depremle birlikte yerle bir olan binalar, değerinin altında satılan kamu malları ve değerinin çok üstünde alınan mallar, talan edilen orman arazileri, uygunsuz yerleşim, plansız büyüme, yağmalanan hazine arazileri ve tarihi değerler yolsuzluğun son birkaç yılda milletimiz için uygun gördüğü sefaletin yalnızca bir kaçıdır. Batık bankalar, enerji, bayındırlık ihaleleri, neşter vurgunu ve kamu bankalarındaki usulsüz kredilerin milletimize olan bedeli ise 2001 yılında yaşadığımız ve hala etkisinden kurtulmaya çalıştığımız ekonomik kriz olmuştur.

Yalnızca batık bankalardan dolayı Türkiye'nin uğradığı zarar 57 milyar dolar olmuştur. Doğalgaz vurgunu ile ise 50 milyar dolar'ın milletimizin cebinden alınıp birkaç yolsuzun cebine gittiğini biliyoruz. Son yapılan neşter operasyonunda yolsuzluğun boyutunun 9 milyar doları bulduğu belirtilmektedir. Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu'nun raporuna göre ülkemizde yaşanan yolsuzlukların toplam boyutunun 160 milyar dolar olduğu belirtilmiştir. 160 milyar dolar'ın ülkemizin tüm dış borçlarından fazla olduğunu düşündüğümüzde, içinde bulunduğumuz durumun da ne denli vahim olduğunu gözler önüne sermiş oluruz.

Bütün bunlar bir tarafa kamusal hayatı çepeçevre sarmış olan yolsuzluk illetinin doğurduğu engeller, gerek yerli gerekse yabancı yatırımcıları ülkemizden kaçırmakta ve başka ülkelere yönlendirmektedir.

Yolsuzluklar sonucunda yanlış yönlendirilen harcamaların verimli alanlara gitmesi engelleniyor. Devletin vergi ve diğer gelirlerinin olabileceğinden daha düşük kalmasına neden oluyor. Bunun sonucunda mali krizler ortaya çıkıyor.¹⁰

Büyüme tersine bir seyir izliyor, yoksulluk artıyor, kamu hizmetleri için yapılan harcamalar azalıyor.

Kamuda yatırımların büyük çoğunluğunun verimsiz alanlara gitmesi sonucunda, kamu gelirleri azalıyor. Gelirleri ve giderleri yolsuzluk kısılacında yok olan devlet de daha fazla vergi artışı ve daha fazla zam yaparak faturayı millete çıkarıyor.

Sonuçta vatandaşın da devlete olan güveni sarsılıyor.

Sistemin bir noktasında ortaya çıkan yozlaşma ve çürüme, toplumun devlete küsmesinden, ekonomik krizlere, zamlardan çevre kirliliğine kadar geniş bir alanı etkisi altına alıyor ve belki bir elin parmaklarını bile geçmeyecek, haysiyetsiz insanlar yüzünden tüm milletimiz acı çekiyor.

¹⁰ Baran Tuncer, Yolsuzluk ve Rüşvetle Mücadele, 2000

Biraz önce belirttiğim gibi yalnızca batık bankalar yüzünden milletimizin cebinden çıkan para tam 57 milyar dolar'dır. IMF'ten üç kuruş kredi alabilmek için, devletin verdiği tavizler düşünüldüğünde, bu miktarın Türk Milleti için belki de egemenliğine mal olduğunu söylemek mümkündür. Bir fabrikanın 1 milyon dolar'a kurulduğunu varsaydığımızda 57 milyar dolar'a 57 bin fabrika kurulurdu. Her fabrikada 10 işçi çalışsa 570 bin işsize iş imkanı sağlanmış olurdu. Dikkat edilirse bu meblağ yalnızca bankalardan hortumlanan paradır. Sistem içindeki tüm yolsuzluğu hesaba kattığımızda, birkaç insanın milletimizi nasıl bir felakete sürüklediği ortaya çıkmaktadır. Bankalardan hortumlanan paralar yalnızca 20 kişinin cebine gitmiştir ve bu insanlar -biri hariç-, bugün elini kolunu sallayarak dolaşmaktadır. Hükümetin batık banka borçlarından dolayı bir gruba uyguladığı yaptırımları tasvip etmemek imkansızdır. Ancak diğer 19 kişiye neden bu tedbirlerin uygulanmadığı konusu açıkça midemizi de bulandırmaktadır. Bu konuda samimi olduğunu iddia edenlerin, yolsuzluk yaptığı kesin olan diğer kişi ve kuruluşların da üzerine aynı samimiyetle gitmesi gerekmektedir. Eğer yolsuzluğun önüne geçilmek isteniyorsa, hiçbir kişi yada kurum kollanmadan, tüm yolsuzlukların üzerine aynı samimiyet ve kararlılıkla gidilmelidir. Bunun dışındaki uygulamaların tamamı belli kişi yada grupların, kişisel çıkarlar için tasfiyesinden öteye geçemeyecektir.

Yolsuzluğun yok edilmesi bağlamında; ekonomide gereksiz yere bürokrasiyi artıran uygulama ve kontrollerin ortadan kaldırılması yerinde olur. Vergilerin basitleştirilmesi ve vergi idaresinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Yolsuzlukların asgariye indirilmesi için özellikle kamu ihalelerinde saydamlığın sağlanması önemlidir.

Kamu kuruluşlarında işe almalar tarafsız ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmeli, yolsuzluğa ve usulsüzlüğe yol açacak hiçbir uygulamaya imkan sağlanmamalıdır.

İşte yükselme ve terfide "liyakat" ilkesinden asla vazgeçilmemelidir.

Toplumda yolsuzlukla mücadelede açıklık ancak bilgi ve haberlerin özgür bir ortamda kamuoyuna aktarılması ile mümkün olur. Bunun için de en çok yazılı ve görsel basının tarafsızlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda medyanın olaylar karşısında tarafsız kalabilecek yapıya sahip olması, bir ön şart olarak gözükmektedir.¹¹

Yolsuzluklarla mücadelenin güçlü ve devamlı olabilmesi için kamuoyunun hükümetler üzerinde baskı mekanizmalarını çalıştırması ve sivil toplum örgütlerinin bu konudaki duyarlılığını artırması bir gerekliliktir.

Aynı zamanda yargının, siyaset alanındaki yolsuzlukların üzerine daha sağlıklı gidebilmesi için dokunulmazlık zırhına sığınanların da yargı ve ceza kapsamına alınması zorunluluktur.

---

¹¹ Baran Tuncer, Yolsuzluk ve Rüşvetle Mücadele, 2000

Bütün bu düzenlemelerin ötesinde yolsuzlukla mücadele için kesin bir siyasi kararlılık gerekmektedir. Yolsuzluğun önlenmesi çerçevesinde ne denli kanun ve düzenleme bulunursa bulunsun, bu kanunları uygulama yetenek ve azminde bir siyasi güce mutlak ihtiyaç vardır.

Türkiye’de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, 3628 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu”, 4208 sayılı “Kararın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” gibi pek çok kanun, yönetmelik ve kurallarla yolsuzluğun önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Ancak, burada unutulmuş bir şey var. Kanunları çıkaranlar da, uygulayanlar da, sorgulayanlar da bu ülkenin vatandaşlarıdır. Sonuçta ne kadar kanuni kısıtlama olursa olsun, muhataplar bireylerdir ve devletin, en az kanunlar kadar bireyleri de düzene sokması ve onları eğiterek bilinçlendirmesi gerekir. Gerekli eğitimden yoksun olarak, ahlaki ve milli bütün melekelerini kaybetmiş bir toplum karşısında hiçbir kanuni düzenlemenin etkisi umulduğu gibi olamaz. Bu, yalnızca yolsuzluk değil, tüm suçlar için aynıdır.

Ancak bilinçli toplumlar yetiştirildikten sonra, kurumlarda, ekonomik politikalarda, kamu yönetiminde ve kanunlarda yapılacak düzenlemelerin bir anlamı olabilir.